28. štev. Novo mesto 17. julija 1919. Letnik XXXV.

DOLENJSKE NOVICE

Dolenjske Novice izhajajo vsak prvi in tretji četrtek; ako je ta dan praznik, dan poprej.

Cena jim je za celo leto 14 K, za pol leta 7 K. Naročnina za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 16·— K, za Ameriko 18·— K. List in oglasi se plačujejo naprej.

Vse dopise, naročnino in oznanila sprejema tiskarna J. Krajec nasl.

Prvi rojstni dan v Jugoslaviji kralja Petra I.

V soboto, dne 12. julija 1919 se je praznoval prvič v Jugoslaviji rojstni dan našega kralja Petra I. po celi Sloveniji na prav slovesen način.

Ta dan je veljal simbolu našega zedinjenja s Srbi in Hrvati, kateremu stoji na čelu kralj Peter kot prvi poglavar države združenih in osvobojenih Jugoslovanov. Zato naj doni v vseh slovenskih krajih slavospev zavednih podložnikov svojemu 75 letnemu vladarju. Naj se vsikdar razlega od ust do ust udanega demokratičnega slovenskega ljudstva prisrčen pozdrav svojemu zmagoslavnemu boritelju za svobodo in zedinjenje Jugoslovanov.

Po želji plemenitega in človekoljubnega kralja samega je bil pa njegov rojstni dan ob enem praznik invalidov, ki so žrtvovali svojo kri in svoje zdravje za blagor domovine.

Tudi Novo mesto in okolica sta storila ta zgodovinski dan svojo domoljubno dolžnost, kot vsikdar zvesto in udano ljudstvo svojim vladarjem in tembolj letos svojemu novemu jugoslovanskemu kralju Petru, s katerim smo tesno združeni z jezikom in srcem v enotno državo vsi Slovenci, Srbi in Hrvati.

Ob 9. uri je opravil mil. g. prošt dr. Seb. Elbert pontifikalno zahvalno sv. mašo z veliko asistenco v kapiteljski cerkvi, katere so se udeležile vse državne in avtonomne oblasti v polnem številu uradnikov, javni organi in šole. Korporativno so bili navzoči Sokol z zastavo, gasilno društvo, razna društva in organizacije ter mnogoštevilno občinstvo vseh stanov.

Pri inštrumentalni sv. maši je mojstrsko proizvajal cerkveni in mešani zbor latinske pesmi in na koncu Te Deum. Pred sv. mašo je zapel ves zbor s spremljanjem orgel in orkestra z globokim utisom veličastno narodno pesem „Lepa naša domovina“ in po maši srbsko kraljevo himno „Bože pravde“ tako mogočno in prijetno doneče, da je nenavadno petje iskreno segalo množici navzočega jugoslovanskega ljudstva v dušo in srce. Vsa cerkev je bila prevzeta odkritosrčnega patriotičnega veselja i ognjevitega navdušenja za svojega novega kralja ter za sveto in blaženo svobodno državo Jugoslavije.

Po cerkveni slovesnosti je sprejemal okrajni glavar g. dr. Vončina udanostne izjave vseh oblasti, deputacij in uradov iz Novega mesta, Kandije in okolice, raznih organizacij, društev, korporacij itd.

Uradi ta dan niso poslovali. Trgovci so imeli dopoldne svoje trgovine zaprte in delo obrtnikov je počivalo. Na ta način je bila dana slehernemu možnost, dostojno poslaviti in obhajati rojstni dan svojega ljubljenega kralja Petra. Javna poslopja in hiše v Novem mestu in okolici so bila v viden znak velespoštovanja do svojega junaškega vladarja okrašene z narodnimi zastavami, kolikor je pač to sploh mogoče pri sedanji draginji blaga za zastave. Zvečer pa je priredil novomeški Sokol tamburaški koncert v Narodnem domu v korist vojnim invalidom, kateri je prav dobro uspel ter bil posečan od občinstva v hvalevrednem številu.

Bog čuvaj in nam ohrani kralja Petra I.!

Zatiranje trtne plesnobe.

Trtna plesnoba nam leto za letom povzroča mnogo škode na vinskem pridelku. Če je vreme toplo in ob enem tudi vlažno, je posebno nevarno. Navadno napade grozdje kmalo potem, ko odcvete, in če takrat takoj ne ukrenemo vse potrebno, da nje razširjanje ukinemo, se tako razpase, da je ni mogoče več ustaviti.

Najbolj priporočljivo sredstvo proti trtni plesnobi je fino zmleto žveplo. Z njim je treba kmalo po cvetju, takoj ko postanejo jagode za grah debele, vse grozdje na tenko poprašiti. To delo se mora vršiti ob toplem, solnčnem in če le mogoče brezvetrnem vremenu. Če žveplamo ob solnčnem vremenu in če ostane vreme po žveplanju vsaj še en dan ali dva dni lepo, gorko in solnčno, potem smo dobro zadeli, kajti ob vročem vremenu se žveplo na grozdju nekako pripeče in potem se ni več bati, da bi ga dež opral. Če pa pride dež prezgodaj, predno se je to zgodilo, moramo žveplanje čim prej mogoče ponoviti.

Enkratno žveplanje grozdja po cvetju navadno zadostuje, a ne vselej. Kakor hitro opazimo na nekaterih občutljivih sortah (muškatelcu, portugalki, silvancu, rizlinku itd.), da se grozdja plesen prijemlje, moramo žveplanje takoj in sicer najbolj dvakrat v presledku enega tedna, ponoviti. Če to zamudimo, je navadno poznejše žveplanje brezuspešno ali pa le malo izda. Kot nadomestilo za žveplo v tem času rabimo lahko tudi kalijev hipermanganat. Njegova raba bi se priporočala zlasti tedaj, če bi vsled hladnega vremena ne bilo mogoče žveplati, ker učinkuje hipermanganat tudi ob oblačnem in hladnem vremenu. Najbolje pa bo, če rabimo obe sredstvi, to je takoj, ko po prvi sledi plesnobe opazimo, hipermanganat in potem, ko nastopi vroče in solnčno vreme, še žveplamo. Na sto litrov vode vzamemo 15 do 20 dek hipermanganata. V polovici vode raztopimo hipermanganat, v drugi polovici razmešamo 2 do 3 kg apna na redek belež. Apnen belež zlijemo na to v raztopino hipermanganata in takoj potem škropimo. Grozdje moramo s to zmesjo prav temeljito pobrizgati, tako da od njega kar kaplja. — Hipermanganat učinkuje hitro, ampak le kratek čas. Zato ga raztopimo vselej samo toliko, kolikor ga zamoremo v par urah porabiti. Topi se hitro.

B. Skalicky.

Poučilo, kako je vinogradnikom ravnati s trtami, ki so bile poškodovane po toči. Ker je ravnokar v nekaterih krajih naše dežele toča vinograde močno poškodovala, daje podpisani vinogradnikom sledeče navodilo, kako je s takimi trtami ravnati. Ako toča pobije, je pred vsem treba kakih 8 dni počakati, da se po njej napravljena škoda v polni meri pokaže. Potem je treba trte dobro pregledati in na naslednji način z ostrim nožem obrezati: 1. Vsa močno ranjena ali zelo razkosarjena peresa je stran porezati. — 2. Na šparonih ali napnjencih je pustiti samo one mladike, katere imajo še kaj ohranjenega grozdja na sebi, druge pa odrezati. Mladike z grozdjem se skrajšajo za toliko, kolikor je nujno potreba. Najbolje, ako ostanejo nad zadnjim grozdjem še 3 do 4 peresa. Izrastle zapernice se zaščipujejo za prvim ali drugim listom. — 3. One mladike, katere stoje na rezniku (palcu ali ščapu) ter imajo dati les za napravo reznikov ali šparonov v prihodnjem letu, je treba posebno skrbno obrezati in ohraniti, ker je drugače tudi trgatev prihodnjega leta izgubljena. Ako so takim mladikam vršički odbiti, odrežemo le najbolj poškodovan del istih, ter gledamo, da ostane na koncu kaka zapernica (zalistnik), katera takoj naprej raste in nadomestuje trti odbiti vršiček. Ostale zapernice zaščipnemo za drugim peresom, ker morajo ta peresa na mesto odbitih glavnih peres, trtni les rediti. Vse druge, trti nepotrebne mladike odrežemo, da gre živež le v one, katere rabimo za prihodnje leto, pri tem pa gledamo, da ostane trti skupaj vsaj 5 do 6 mladik. Ako pa toča še toliko mladik na trti ne pusti, da bi iz njih napravili reznice ali palčke, moramo shraniti in rediti kake dve do tri mladike, katere po navadi poženejo iz starega lesa. — 4. Pri vsem tem delu moramo pa skrbeti za to, da tiste mladike, ki so na trti ostale, ohranimo zdrave, ter da njih les dobro dozori. Treba je torej vezati, kmalo in večkrat proti peronospori (z galico) škropiti in meseca septembra vsako mladiko za eno tretjino skrajšati. Škropljenje je sploh prvo delo, ki ga je treba koj po toči izvršiti.

B. Skalicky.

Žitna žetev.

Prihaja čas žetve, izpolnjujejo se celoletne nade kmetovalca v obilni ali pa tudi slabi žetvi. Stari izrek pravi: kakor si sejal, tako bodeš tudi žel. S tem je rečeno, da moramo zemljo dobro gnojiti, dobro preorati, pridelek v času rasti tudi pravočasno in dobro oskrbovati, da se nam kar največ mogoče razvije in napravi obilo semena. Zrelo žito poznamo po tem, da ima steblo rumeno barvo, da so kolenčki na steblu posušeni, zgubančani in da je seme v klasu tako trdo, da ako ga črez noht pripognemo, se prelomi na dve polovici, kakor bi ga z nožem prerezal. Ko smo se na ta način prepričali o zrelosti, je treba pričeti z žetvijo.

Moja šestletna opazovanja žetev na Slovenskem mi silijo pero v roko, da izpregovorim nekoliko o izvrševanju iste.

V naših krajih nisem še niti enkrat opazil, da bi kdo naših posestnikov uporabljal drugo orodje za žetev žita, kakor samo srp. Srp so uporabljali že stari Egipčani za žetev in še danes je na mestu za žetev kakih malih parcel ali semenskih

Zgodovina frančiškanskega samostana in cerkve v Novem mestu.

(28)

Sestavil P. Alfonz Furlan.

P. Maksimilijan Cleviser 1739—1740.
Kozma Tauber 1741—1742.
Deodat Zebul (Čebul) Ljubljančan, lektor glis 1742 † v Stični in tam pokopan v samostanu.
P. Ciril Makay, Ljubljančan, pridigar, 1743.
P. Albert Černe vdrugič 1744.
Godfrid Pfeiffer, Radovljičan, lektor generalni 1745—1747.
P. Beno Waltreich, vdrugič 1748—1750.
Angelin Coballi, Kamničan, lektor 1751.
P. Godfrid Pfeiffer, vdrugič 1752—1753.
Arhangel Mihelitsch (Mihelič), Ljubljančan, lektor glis 1754.
P. Adolf Bobner, pridigar 1755—1757.
Jakob Wokalitsch (Vokalič), pridigar 1758—1760.
P. Florijan Tschokl (Čokelj), lektor bogoslovja 1761.
P. Bernardin Schurg, pridigar 1762 do 1763.
P. Bonavita Dietrich, Ljubljančan 1764.
Bernardin Schurg, vdrugič 1765 do 1767.
P. Ludovik Buset 1768.
Bonavita Dietrich, vdrugič 1769 do 1771.
P. Bernardin Schurg, tretjič 1772—1774.
Jordan Zierer, Ljubljančan 1775 do 1777.
P. Jakob Vokalič, vdrugič 1778—1780.
Kastul Weibl, Novomeščan 1781 do 1783.
P. Karol Novagk, lektor generalni 1784.

Z dekretom 30. novembra 1784. je vsak samostan volil svojega predstojnika; voliti so smeli samo patri, predsednik volitve je bil vikar; p. provincijal je volitev potrdil. Takrat je bilo v novomeškem samostanu 22 patrov in 8 bratov lajikov. Dne 31. decembra 1784 so izvolili gvardijanom p. Karola Novak 1784, 1785, 1786, 1787.

P. Maksencij Pöhm 7. januarja 1788, 1789, 1790.

P. Maksencij Pöhm 8. januarja 1791, 1792, 1793 (18 patrov).

P. Maksencij Pöhm 28. decembra 1793, 1794, 1795 (13 patrov).

P. Maksencij Pöhm 2. decembra 1796 (11 patrov) 1797, 1798.

P. Maksencij Pöhm 12. decembra 1799 (10 patrov) 1800, 1801, 1802.

P. Nerij Feriančič, izvoljen v Ljubljani 10. maja 1803.

P. Avgustin Herrnfort 1804—1805.
Regalat Mašič 20. avg. 1806—1809.
Gratus Mauermayer 8. avgusta 1810.
Hugolin Leiler 14. sept. 1811—1813.
Hugolin Leiler 9. avg. 1814—1816.
Hugolin Leiler 9. avg. 1817—1819.
Krizostom Fogk 27. avgusta 1820.
Verekund Porenta 11. okt. 1821—1822.
P. Karol Schelesnig 7. septembra 1823.
Angel Gorenc, 15. sept. 1826—1828.
Angel Gorenc 24. sept. 1829—1231.
Angel Gorenc 27. avg. 1832—1834.
Angel Gorenc 22. avg. 1835—1837.
Angel Gorenc 6. sept. 1838—1840.
Angel Gorenc 1. sept. 1841—1843.
Rudolf Ovsenek 2. sept. 1844—1846.
Angel Gorenc 6. sept. 1847—1849.
Fulgencij Arko 26. avg. 1850—1852.
Fulgencij Arko 22. avg. 1853—1855.
Fulgencij Arko 30. avg. 1856—1558.
Burghard Schwinger 1862.
Bernard Vovk 1863—1867.
P. Rafael Klemenčič 1867.
Ignacij Staudacher 2. septembra 1868 do 1869.
P. Bernard Vovk 30. avg. 1870—1879.
Ignacij Staudacher 1879—1881.
Bernard Vovk 1882.
Hugolin Sattner 1883—1887.
Inocencij Koprivec od 23. avgusta 1887 do 20. avgusta 1890.
P. Florentin Hrovat od 20. avg. 1890 do 23. avgusta 1894.
P. Viljem Vindišar od 23. avgusta 1894 do 20. julija 1898.
P. Otokar Aleš od 20. julija 1898 do 2. septembra 1906.
P. Viljem Vindišar od 2. sept. 1906 do 31. avgusta 1908.
P. Gothard Podgoršek od 31. avgusta 1908 do 8. avgusta 1911.
P. Kornelij Petrič od 8. avgusta 1911 do 13. julija 1912.
P. Gothard Podgoršek od 13. julija do 6. septembra 1915.
P. Ambrozij Remec od 6. septembra 1915 do 26. avgusta 1917.
P. Atanazij Ausser od 26. avg. 1917 do 22. februarja 1919; se odpovedal.
P. Alfonz Furlan od 22. febr. 1919.

rastlin. Da bi pa moral po tisočih in tisočih letih služiti za žetev naših pridelkov, ni nikakor na mestu. Z razvojem in povečanjem kmetijske produkcije se je moral srp na kmetih umakniti že pred 50. leti žitni kosi, na veleposestvih pa kosilnemu stroju za žito. V najnovejši dobi so ti stroji tako izpopolnjeni, da nam odrezano žito ob enem vežejo. Te stroje uporabljajo polagoma tudi večji kmetovalci v žitorodnih krajih. Samo ob sebi umevno je, da morajo biti zemljišča za košnjo s stroji najmanj 0·5 do 1 ha in več velika, ravno zorana in povaljana, da ne pridejo kepe med nože, da istih ne krhajo. Žito za žetev s stroji ne sme ležati in če leži, da se lahko vsaj od nasprotne strani kosi.

Za naše maloposestniške razmere je popolnoma na mestu žetev z žitno koso. Ta kosa je kosi za travo podobna, samo da ima na koncu nad glavo kose pritrjen 60 cm visok, štirioglat drog, v katerem je vrezanih 5 lukenj. Prva je 6 cm nad kosiščem in vsaka daljša 12 cm narazen; v nje se nabijejo jesenovi ali drenovi klini, ki so tako dolgi kot kosa in se morajo po obliki kose nekoliko prikriviti. Spodnji klin je najdaljši, zgornji najkrajši. Da ti klini trdno držijo in se lahko več ali manj h kosi priklonijo, ima narejeno napenjanje na vijak ali zvito žico. K temu služi še lesen drog, 15 cm od glave kose umeščen; da se droga ne snameta, ju pritiska in drži izbočen lok, zavrtan v srednje držišče kose. (Žal, da ne morem postreči s sliko.) Tako napravljena kosa priganja s pomočjo klinov odrezano žito na eno stran, kakor travniška kosa travo. Če žito stoji, ga lahko dve ženski za koscem poberete in zvežete. Pri kratkem žitu kakor je oves, ajda itd., ga lahko kosec kar na ležeče vrste kosi za seboj, po dolžini njive, vrsti in sem prepričan, da žanjice ne bi tega tako čisto požele kakor v tem slučaju kosa. Če je žito močno poleglo in je vse zvito, je boljši uporabljati travnato koso, kateri naredimo podobni drog z lokom in prostor med tem s platnom obšijemo, da nam klasov ne trga. Slike takih kos se nahajajo v vseh večjih cenikih tovaren za stroje in vzorec takih ima kmetijska šola na Grmu, kjer bi si ga vsak lahko ogledal in sam doma napravil. Izdelovalci lesene robe bi pri tem imeli v zimskem času dosti dela in zaslužka.

Sedaj hočem še pokazati, kakšna razlika v delu je pri žetvi s srpom in s koso. S srpom požanje ena ženska 600 do 1000 m^2 na dan, en moški s koso 5000 do 7000^2 na dan, torej na 1 oral je treba pri žetvi s srpom povprečno 8 žensk, pri žetvi s koso pri zimskem žitu en moški in dve ženski, katere žito ob enem zvežejo; pri žetvi stoječega spomladnega žita pokosi dobri kosec v 12 urah sam 1 ha; tri ženske za njim samo vežejo in dajejo v kopice. Pri današnji draginji in pomanjkanju delavnih moči nam pride tako delo gotovo za pet delavnih močij za oral ceneje. Torej kmetovalci, poprimite se tega načina žetve žita, gotovo bodete na boljšem!

Nekateri bi dejal, da zrno izpade. Ako ni žito preveč zrelo, ne izpade niti zrno. Slama sicer res ni tako lepo zravnana, ampak se lahko pri mlatvi zvravna, na koncih odreže in služi ravno tako dobro za škopo.

Posestniki, kateri imajo kosilne stroje za travo, bi si lahko preskrbeli potrebno napravo za žetev žita k takim strojem. Taki stroji pokose 5 do 7 oralov na dan in je k temu treba 1 par konj, 1 hlapca in enega človeka, kateri pomaga. 6 žensk zadostuje samo za vezanje ali odkladanje. Še bolj gospodarski so stroji z grabljami za odkladanje žita. Čudno se mi zdi, da naši možje, kateri so med vojno bili nastanjeni na Češkem, Poljskem, Ogrskem, Ruskem itd., da si niso vsega tega ogledali in da tega doma ne uporabljajo. Da se ljudstvu zbudi zanimanje za stroje, bo treba v bodočnosti uprizarjati javne preizkušnje strojev v zvezi s predavanji o njih rentabiliteti (obrestovanju), z razkazovanjem kako se z njimi ravna. Tak tečaj na kmetijskih šolah bi več zalegel, kakor 10 raznih člankov. Trgovci in tovarnarji poljedelskih strojev bi gotovo radevolje dali potrebne stroje na razpolago in bi se dal tako trden temelj ustanavljanju strojnih zadrug v korist in napredek kmetijstva. Fran Malásek.

† Mihael Tavčar.

V soboto po prazniku presv. Srca Jezusovega, 28. juuija, okrog desete dopoldanske ure je oznanilo trikratno zvonenje velikega zvona žužemberške farne cerkve, da se je preselil v večnost častitljivi starček, železnomašnik, častni kanonik, župnik in dekan, preč. g. Mihael Tavčar. Kmalu potem, opoldne, je donelo turobno zvonenje iz vseh podružničnih stolpov, koder so pustili še kak zvon, in je obveščalo vse farne soseske o tem dogodku. Marsikatera solza se je pri tem potočila. Saj je služboval g. dekan v fari skoro 40 let in je užival splošno spoštovanje. Z njim se je vlegel v grob mož, znamenit in pomenljiv ne-le za domačo faro, ampak za celo Dolenjsko, da, za celo škofijo.

Mož je umrl v visoki starosti. Rojen leta 1823, je dočakal 96 let, torej skoro celo stoletje. Pač redka taka starost. Preživel je vse avstrijske cesarje, učakal sedmega papeža in menda približno ravno toliko ljubljanskih škofov. Nima več starišev, ne bratov, sester, nič več sošolcev iz gimnazije ali bogoslovja. Vse je preživel, celo marsikaterega duhovnika, ki se je o njem trdilo, da postane dekanov naslednik. Bil je starosta slovenske duhovščine. V mašnika je bil posvečen za časa revolucije leta 1848. Dočakal je in preživel tudi svetovno vojsko. Služboval je kot kaplan tri leta na Jesenicah, tri v Hrenovicah, sedem na Igu, štiri v Dobrepoljah, petnajst let kot župnik na Vačah in od leta 1880. naprej kot župnik in pozneje, ko se je ustanovila tu samostojna dekanija, tudi kot dekan v Žužemberku.

Bil je mož dela. Svoje stanovske dolžnosti je izvrševal z vzgledno natančnostjo. Bil je dober pridigar, neumoren spovednik, delaven tudi na političnem in socialnem polju. Nekaj let je bil celo deželni poslanec in nastopal odločno proti takratnim nemškutarjem. Tudi sicer je posegal do zadnjega v volilne boje in se potegoval odločno za katoliške može. Značilno je, kako je šel s časom naprej in se znal uživiti v časovne spremembe.

Kot duhovnika ga je odlikovala poleg neumorne delavnosti zlasti še ljubezen do Srca Jezusovega in Marije. Koliko ur je premolil pred Najsvetejšim! Dokler je mogel, se je plazil v cerkev, da je tam molil. Izredno veselje ga je napolnjevalo vsako leto ob tridnevnici na čast presv. Rešnjemu Telesu, ki jo je on upeljal. Še pred dobrim mesecem se je dal nesti v cerkev, da je tam prejel sv. obhajilo, ki ga je prejemal sicer v bolezni doma, in je tam molil pred tabernakljem. Kdo ve, ali je vzel takrat slovo od farne cerkve zavestno ali samo v negotovi slutnji? Pa Marija! S kolikim veseljem je posečal shode Marijinih družb! Do bolezni se je postil ves čas, kar je bil duhovnik, vsako soboto na čast Materi božji. Roženvencev je premolil milijon: v bolezni časih po osem in še več na dan.

Čudovito trdno je bilo njegovo zdravje. Resno bolan menda ni bil nikoli. Niti nazadnje ne. Bil je trdna in zdrava gorenjska korenina iz trdne kmečke korenine, zrastel v podnožju gorenjskih gorskih velikanov. Abstinent je bil ves čas, kar je bil duhovnik. Zadnja leta se ga je lotevala starost. Zapuščale so ga moči. Noge so pešale, vid pojemal, sluh se manjšal. Vendar pa je opravljal svojo službo, dokler je le mogel. V pokoj ni šel, hotel je umreti kot vojak Kristusov na bojnem polju. O veliki maši leta 1917 je obhajal železno mašo. Takrat so ga nesli v cerkev in je maševal z dovoljenjem Rima sedé. Bog ve, ali je vedel takrat, ko je puhtela iz njegovega srca zahvalna pesem troedinemu Bogu, da je to njegova labudja pesem! Odtakrat ni več maševal. Ležal je, molil, malo govoril. Starost je zahtevala svoje pravice. Trpel je veliko, pa ni tožil. Nazadnje je zaspal mirno, brez smrtnega boja in se zbudil gotovo v naročju angelov, gledajoč obličje Jezusovo, ki je na zemlji vanj veroval, vanj upal, po njem hrepenel in ga ljubil.

Zadnje zavestno njegovo delo je bilo podpis na pismo, ki ga je poslala duhovščina ljubljanske škofije sv. očetu, koder mu zagotavlja ljubezen, spoštovanje in udanost do zadnjega. Umrl je kot zvesti sin katoliške Cerkve po prazniku Srca Jezusovega na dan, posvečen Materi božji.

Premoženja ni zapustil. Kar je imel, je razdal med živimi. O njegovi radodarnosti priča nova blejska cerkev, škofovi zavodi, cerkev sv. Jožefa v Ljubljani, novo mežnarijsko poslopje v Žužemberku, koder je nastanjena posojilnica in hranilnica in izobraževalno društvo, potem misijoni in druge dobrodelne naprave.

Pogreb je vodil v pondeljek dopoldne mil. prošt novomeški dr. Sebastijan Elbert. Udeležila se ga je poleg lepega števila duhovnih sobratov v obilnem številu domača fara in cela dekanija žužemberška.

Spavaj v Bogu, zlata duša! A. H.

Trgovska šola v Novem mestu.

S prihodnjim šolskim letom 1919/20 se želi ustanoviti v Novem mestu dvorazredna trgovska šola z enoletnim pripravljalnim tečajem. Tozadevno posvetovanje se je vršilo 9. julija v mestni dvorani ob navzočnosti več merodajnih gospodov. Šola bi bila odprta dečkom in deklicam. Natančno poročilo o velevažnosti takšne šole, osobito za Dolenjce, o nalogi, značaju, učnem načrtu itd., posebno o velikih ugodnostih, ki jih nudijo trgovske šole svojim absolventom, bomo objavili v prihodnji številki. Danes nujno prosimo vse stariše in jerobe takšnih šologodnih otrok, naj blagovolijo v lastnem interesu takoj naznaniti „Gremiju trgovcev v Novem mestu“, če želijo poslati svojega otroka že tekoče leto na to šolo v Novo mesto, to pa zaradi tega, da se takoj ugotovi število učencev in učenk za prvi začetek, da se predloži vladi SHS z učnim načrtom in proračunom tudi število šolarjev. Več se jih priglasi, prej nas bo vlada uslišala in manjša bo šolnina. V trgovski prvi letnik se bodo sprejemali le tisti, ki dokažejo, da so dopolnili 14. leto svoje starosti, ali da ga bodo še v teku solarnega leta dopolnili in da so zadostili svoji ljudskošolski obveznosti. Za sprejem v I. razred trgovske šole morajo tudi uspešno prestati izpit iz: slovenskega jezika, nemškega jezika, računstva, geometrije, prirodopisja, zemljepisja in prirodoslovja. Pri izkušnji se zahteva toliko znanja, kolikor si ga pridobe učenci v pripravljalnem razredu. Za učence, ki so vsaj z zadostnim uspehom dokončali 4. razred kake srednje šole ali popolno meščansko šolo, kakor tudi učence pripravljalnega razreda, odpade ta izkušnja. V pripravljalni tečaj se sprejmejo učenci brez vsake skušnje, ki so dovršili 13. leto ali ga pa bodo spolnili še tekom tistega leta.

Dopisi.

Iz Št. Jerneja. — Invalidi pozor! — Z dovoljenjem višje politične oblasti se je osnovalo društvo, ki se imenuje „Podporno društvo vojnih invalidov“ s sedežem v Št. Jerneju pri Novem mestu. Predvsem pa omenimo, da velja to le za one invalide, kateri so postali v zadnji vojski in ne pa iz prejšnjih vojsk, kakor tudi ne velja za one, kateri so postali potom raznih načinov pohabljeni ter se vpoštevajo zgoraj omenjenim invalidom. Društvo obstoji iz rednih, podpornih in ustanovnih članov. Namen društva je: podpirati bolne in onemogle invalide — vdove in sirote — gotovo pa le zapuščencem bivših družabnikov. Podpore se izplačujejo v gotovih zneskih, pripoznane potom sklicane seje, po primirju društvenega premoženja, in sicer v štiriletnih obrokih. Društvo ima namen, polagoma si pripomoči do primernega kapitala, s katerim bo zamoglo deliti zgoraj omenjenim udom primerno podporo potom prirejanja vsakovrstnih iger in veselic. Ostali kapital se ima vlagati v kak denarni zavod, da postane obrestonosen. Društvo se vodi po parlamentarnih pravilih. Kdor želi natančnejša pojasnila v splošnem, naj se blagovoli obrniti direktno na vodstvo društva, koje splošna društvena pravila so vsakomur in vsaki čas na razpolago. Samo ob sebi umevno, da čim večje število udov bo naraslo v zgoraj omenjenih panogah, tem bolj se bo množilo društveno premoženje.

Zatorej vabimo na 27. julija t. l. popoldan vse zgoraj omenjene vojne invalide k obilemu sestanku v Št. Jernej brez ozira na krajevne razmere se nahajajočih vojnih invalidov. Prosi se pa, da vsi, katerih namen je, se udeležiti zgoraj omenjenega sestanka, blagovolijo pravočasno naznaniti društvu, da se ve nabaviti vse potrebno. — K obilni vdeležbi sestanka vabi — društvo.

Iz Št. Jerneja. Na zadnji semenj, dne 16. junija so postavili živinorejci že dokaj lepe živali. A kupčija je bila bolj klaverna in ne bo nič boljša, dokler bodo meje na vse strani zaprte. Manjkalo je Pajerca pa Laha, ki so svoj čas toliko tisočakov po naših sejmiščih pustili. Recite kar hočete, mi bodemo vedno trdili — sosed potrebuje soseda, sicer nastane splošna stagnacija. Vsled tega je cena živini sila padla! Voli, za katere je imel kmetovalec še jeseni 9000, so šli sedaj za 4200. In pujski? Za 100 K je žena tacega kupila, da ga je komaj nesla. Ker so pa cene blagu, katerega kmetovalci potrebujemo, vedno še tako visoke, je lahko umljivo, da se poljedelca polastuje neka malodušnost. Seve, če tako ostane, nikakor ne bode mogel kriti z dohodki stroškov — delavci so tudi še vedno enako dragi. Posledica mora biti zopetno zadolževanje. — Nova tržna tehtnica nam je že sedaj dobro služila. 54 strank jo je samo smajni dan vporabilo. — Blaga za obleko je bilo na trgu že obilo, tudi par usnjarjev. A kakor že povedano, sila drago je bilo. Par borih nogavic 30 K!

Iz Prečine. Vedno slišimo o raznih tatvinah in grozodejstvih in to posebno pri nas, kjer se klatijo po hostah ciganske druhali. Tako se je dogodil dne 15. junija t. l. ta-le slučaj: Posestnik Jože Lavrič iz Prečine h. št. 26., je prišel omenjeno nedeljo od sv. maše domov. Ko je opravil živino in si skuhal, je šel s pušo preganjat nadležne vrane. Komaj se oddalji od hiše, ki je na samoti ob hosti, že zasliši neki ropot. Hitro gre proti svoji hiši, a mu že molita naproti dve puški. Padlo je proti njemu kakih deset strelov, eden ga je zadel nad kolenom v levo nogo. Ko pa stopi v hišo, je bilo že vse razmetano. Uzmoviči cigani so mu odnesli premoženja v vrednosti do 10.000 K in sicer: 330 K v gotovini, voj. posojila za 200 K, eno hran. knjižico za 3600 K, eno vrečo moke, več suhega mesa, en par čevljev, klobuk in več praznične obleke. Omenjeni posestnik vljudno prosi, če bi kdo prišel na sled tej tatvini, da bi to nemudoma sporočil njemu ali orožnikom. Res, živimo v časih, ko človek ni varen ne svojega imetja, ne življenja. Dolžnost vsakega posameznika je, da pomaga izslediti in izročiti take propalice roki pravice.

Iz Brusnic. Ker nam je stara Avstrija pobrala prejšnje bronaste zvonove, kateri so imeli jako lepe in ubrane glasove, smo po prihodu novega g. župnika kmalu bili vsi edini v tem, da napravimo nove. In res, o veliki noči smo naročili v tovarni na Jesenicah en zvon za župno cerkev v Brusnicah, enega za podružnico v Gabrju. Brusniški tehta 940 kg in ima jako lep in močan glas, akoravno je vlit iz jekla. Pohvalno je treba omeniti, da so v Brusnicah vaščani sami spravili zvon v zvonik in sami pritrdili na jarem brez vsakega tozadevnega mojstra tako, da je v nedeljo, 6. julija zvečer že glasil se iz visokega „turna“ line.

Iz Radovice. Četrtek, 3. julija, je bil za nas dan groze. Več dnij prej že je po malem deževalo, tega dne okrog poludne

pa se nebo stemni, grom in tresk pretresa ozračje, nakrat pa se med silnim viharjem vsuje kot oreh debela toča, ki v četrt uri zbije in pomandra vse sadeže po njivah, tako, da se tu in tam več ne pozna niti kaj je rastlo. Trto pa, ki je bila ravnokar v bujnem cvetju, stolče in oklesti tako, da so ponekod ostali le še goli štrclji. Pogled na vinograde, ki so letos izredno lepo obetali, je kar grozen. Strni bo treba kositi. Enaka nesreča nas je zadela pred 8 leti, ravnotako na četrtek in tudi okrog poludne. Sicer se nas pa toča ne ogne skoro nobeno leto. — Treska in hudega vremena, reši nas, o Gospod!

Franjo Neubauer:

Molitev v nevihti.

O Bog, ko Tvoja strašna moč
udarja in udarja v noč,
ko jeza spet in spet zasije
in hudournik lije, lije,
ko srda svit nam jemlje vid
in stresa hiš se plašni zid,
ko se tresoči dvigamo
in v temo luč prižigamo,
a spet in spet zasikne zmaj,
srdit, da mu zaprt je raj,
in težki se gromóv vozovi
drvé nad našimi domovi,
takrat si jak in velik Ti,
a slábi smo in majhni mi.
Kako trepečejo molitve,
proseč pokoja in rešitve!
A ti ne glej na strast in greh!
Srcá se bednega usmili,
ki vije, krči se v bolèh,
obupa že podlega sili!
Na njive naše glej takrát:
na njih je plod, naš up bogat!
Nevihta siva pa in črna
ledeno mrzla skriva zrna!
Ne daj, da padla bi na plod,
da mi bi divje zakričáli,
polblazni si lasé ruváli!
Ne daj, usmiljeni Gospod!

Domače in tuje novice.

Prihodnja številka Dolenjskih Novic izide v četrtek 31. julija in potem dalje vsakih 14 dni ob četrtkih.

Promoviran. Dne 2. julija je bil v Inomostu promoviran doktorjem modroslovja č. g. Josip Turk. Čestitamo!

Godbeni klub v Metliki priredi v nedeljo 20. julija t. l. v čitalniških prostorih zabavni večer. Spored: Igra enodejanka: „Ne kliči vraga!“ Godba na lok. Ples. — Vstopnina za osebo 3 K. Čisti dohodek se porabi za nabavo godal. Začetek ob pol 9. uri zvečer.

Na državni gimnaziji v Novem mestu bodo v počitnicah uradne ure ob ponedeljkih in četrtkih od 10. do 11. ure. Kadar ne bo posloval ravnatelj, ga bo nadomeščal g. prof. Germ.

Sklep šolskega leta na novomeški gimnaziji. Radi draginjskih razmer je pustila šolska oblast dijake na dom že 29. junija, dočim je bil uraden sklep 5. t. m. Sklep šolskega leta smo praznovali dne 29. junija s slovesno sv. mašo. Po daljšem času smo zopet slišali pri šolski maši dijaški orkester, ki je igral izborno. Čuditi se moramo spretnosti mladih igralcev. Letno sklepno šolsko mašo smo prvič sklenili s himno „Bože pravde“ in „Lepa naša domovina“. To se mi zdi posebno pomembno. Nam Jugoslovanom pristoja, da poveličujemo in molimo za svoj rod, svojo domovino, svojega kralja, ne pa za tuje nemške kneze in domovino, kakor smo morali v suženjskih časih doslej. Gimnazija je štela letos 189 rednih učencev in 24 privatistk in 2 eksternista. Uspeh je bil letos: Odličnjakov je bilo 11 (5 priv.), sposobnih 111 (10 priv.), v obče sposobnih 20 (4 priv.), nesposobnih 31 (2 priv.), ponavljalni izpit ima 10 učencev (2 priv.), naknadni izpit 2 (1 priv.), neizprašani 4 (1 eksternist). — Pri letošnjem zrelostnem izpitu je bilo 12 kandidatov, med njimi 2 kandidatinji in 5 bivših dijakov. Zrelostni izpit so napravili vsi, med njimi 3 z odliko: Ausec Adolf iz Škocijana, Gebauer Miroslav iz Šmarjete, Grum Ognjeslav iz Šmartnega pri Litiji (z odliko), Herman Franc iz Gradca (z odliko), Kovačič Josip iz Martinje vasi pri Mokronogu, Pehani Hubert iz Trebnjega (z odliko), Pureber Emil iz Žabje vasi, Sila Anton iz Trsta, Žužek Alojzij iz Vel. Lašč, Stefanovič Ljubomir iz Novega mesta, Rozman Albina iz Sp. Šiške in Vasič Nada iz Pulja.

Maturanti gimnazij in realk — v učiteljsko službo. Zaradi občutnega pomanjkanja učiteljstva ljudskih šol namerava višji šolski svet pritegniti v učiteljsko službovanje maturante srednjih šol. Za tiste, ki bi bili pripravljeni stopiti v učiteljsko službo, se priredita posebna pedagoška tečaja na učiteljiščih v Ljubljani in v Mariboru, in sicer že v letošnjih počitnicah. Koncem tečaja napravi vsak kandidat dodatni izpit in stopi v učiteljsko prakso ter dobi plačo provizornega učitelja. Kdor se hoče posvetiti učiteljski službi pod temi pogoji, naj se zglasi pismeno ali osebno na ravnateljstvu drž. učiteljišča v Ljubljani ali v Mariboru.

Šola. Za gimnazijo se je zopet zglasilo veliko število učencev iz mestne šole. Vsled pomanjkanja drugih šol so starši večkrat prisiljeni, dati v gimnazijo tudi svoje manj nadarjene sinove, kar pa ni v korist ne staršem, ne otrokom. Potrebujemo pri nas ne-le obrtnih in trgovskih tečajev, temveč tudi meščansko šolo kot nadaljevalnico ljudske šole, ki se pa naj spremeni v petrazrednico, da ne bo treba učencem nesmotreno sedeti dve leti v četrtem razredu. V tem slučaju bi odpadle paralelke raznih razredov in bi se lahko dobil prostor za peti razred.

Dne 3. julija je zborovala novomeška podružnica Slomškove Zveze. Navzočih 28 članov. Referati o zgodov. pouku na nižje in višje organiziranih šolah so bili dobro premišljeni ter logično sestavljeni. Glede U. J. U. se je sklenilo sledeče: Zborovalci z največjim navdušenje pozdravijo U. J. U. ter vstopijo v Unijo pod temi pogoji: 1) Ako se pri snovanju U. J. U. pritegnejo člani Slomškove Zveze k sodelovanju. — 2) Ako bodo društva, ki sprejemajo člane v U. J. U., sestavljena iz članov Slomškove Zveze ter članov učiteljskih društev. — 3) Ako bode glasilo U. J. U. nov, nepristranski učiteljski list, ki bo imel pred očmi samo interese učiteljskega stanu.

Občni zbor Podpornega društva za dijake. V nedeljo 6. julija se je vršil ob 9. uri dop. v novomeški gimnazijski posvetovalnici občni zbor „Podpornega društva za dijake na novomeški gimnaziji“. Vodil je zborovanje društveni načelnik, gimn. ravnatelj J. Wester. Načelnikovo poročilo omenja, da so se dohodki znatno pomnožili, ker je pristopilo k društvu veliko novih članov in so nekateri člani in dobrotniki prispevali večje zneske. Dijaki niso prejemali — razun v enem slučaju — podpor v gotovini, pač pa so dobivali knjige iz podporne zaloge in risarske potrebščine, ki so predrage, da bi si jih dijaki sami nabavljali; tudi je plačevalo društvo za ubožne dijake zdravila. V jeseni namerava dijaška kuhinja zopet začeti svoje delovanje; društvo podpira dijaško kuhinjo, torej se bodo društveni izdatki znatno pomnožili. Zato bo treba poiskati novih virov. Načelnik poziva navzoče, naj podpirajo društvo in mu pridobivajo novih dobrotnikov. V imenu revizorjev poroča trgovec g. J. Picek, da sta našla z g. Jul. Kobetom račune v najlepšem redu in predlaga, da se izreče načelniku kot blagajniku priznanje in zahvalo za uspešno delovanje in spretno vodstvo. Načelnik omenja, da gre zahvala članom in odbornikom, ki so delovali v prospeh društva ter izreka zahvalo vsem, ki so na katerikoli način podpirali društvo, zlasti omenja gg. višjega okrajnega zdravnika dr. Vavpotiča, primarija dr. Straška in dr. Cholewo, ki so brezplačno lečili dijake, ter gg. lekarnarja Andrijanića in Bergmanna, ki sta oddajala zdravila po znatno znižanih cenah. Načelnik omenja, da bo poslal članom in drugim dobrotnikom tiskano poročilo o društvenem delovanju. Nadeja se, da se bodo dobrotniki posluževali priloženega čeka ter naklonili društvu izdatnih podpor, da bo zamoglo tem uspešneje podpirati pridne in potrebne dijake našega zavoda. Na predlog prof. Germa se je namreč sklenilo, da pristopi društvo k čekovnemu uradu.

Bela žena je pobrala v cvetu svoje 19 letne dôbe gdč. Pavlino Končina, uradnico pri davčnem oblastvu v Novem mestu, v petek 11. julija po kratki, zelo mučni bolezni ter bila pokopana 13. julija ob pol 11. uri dopoldne. Blagopokojno so spremili k prezgodnji jami nje sodružice tukajšnje Marijine kongregacije in obilo občinstva. Naj počiva v miru!

Dar. Namesto venca na krsto rajne gdč. Končinove je darovalo osobje davčnega okrajnega oblastva v Novem mestu znesek 46 kron v prid oslepelim slovenskim vojakom, vdovam in sirotam.

Smrtna kosa v Novem mestu. Dne 6. t. m. je umrla gospa Ivana Vidic, soproga vpok. finančnega nadpaznika, po petletni mučni bolezni, stara 55 let. Naj počiva v miru!

Umrla je 7. t. m. najstarejša prebivalka v Novem mestu, g. Marija, Antonija Marussig iz Renč, vdova višj. carinskega uradnika. Z občudovanja vredno ljubeznijo in potrpežljivostjo je negovala 92 letno starko njena sestra, ubožcem vsled njene plemenitosti in milosrčnosti dobro znana gospa dr. Keršovanijeva. — Naše najsrčnejše sožalje.

Razglas. Mestni občinski odbor je v svoji seji dne 31. maja 1919 cenik, po katerem plačujejo trgovci, kramarji in drugi prodajalci na letnih sejmih in tržnih dneh v Novem mestu prostornino od prodajalnic (štantov) in prostorov sledeče določil:

1. Stojnina prodajaln (štantov)	K	3·—
2. Predpudl	K	1·—
3. Ročni voziček	K	—·40
4. Jerbas, koš, pletenica, vreča	K	—·10
5. Dvovprežni voz	K	1·—
6. Jednovprežni voz . . .	K	—·50
7. Od jednega konja . . .	K	—·50
8. Od jednega žrebeta . . .	K	—·50
9. Od jednega vola, bika . .	K	—·50
10. Od jedne krave	K	—·50
11. Od jedne telice, junca, teleta	K	—·50
12. Od jednega prašiča . . .	K	—·50
13. Od drobence (koze, ovce) .	K	—·20

Vabilo. Invalidno podporno društvo v Št. Jerneju priredi v nedeljo 27. t. m. v dvorani veselico s sledečim sporedom: Jaka Štokova burka s petjem v dveh dejanjih: Trije ptički. Pri igri se vrši prijateljski večer na čast gostom. Prosta zabava. Šaljiva pošta z lepotično konkurenco. Vstopnina: Sedeži I. vrste 3 K, II. vrste 2 K; stojišča 1 K. Ker je čisti dobiček namenjen za povzdigo Invalidnega fonda, se preplačila hvaležno sprejemajo. Predprodaja vstopnic v trafiki pri g. A. Lampetu. K obilni udeležbi vljudno vabi odbor.

Domači oder. V četrtek, dne 3. t. m. so priredili pri gospe Gabrielčič malčki Andrianič, Gorjup, Kavčič, Kramberger in Šproc prav ljubko domačo prireditev: več deklamacij, petje, sviranje na gosli ter igrico „Materin god“. Z uspehom smo bili zadovoljni poslušavci v polni meri; zadovoljni bodo pa tudi revni otroci koroških beguncev, katerim je poslal „odbor malih“ ves donesek, vsotico 28 kron. — Malčki novomeški, posnemajte! Pri tem se učite in veselite ter storite Bogu in narodu prijetno delo.

Strela je ubila posestnika Jožefa Štravs v Sred. Lipovcu, župnije Ajdovec. Bil je priden gospodar in krščanski mož. Naj v miru počiva!

Orožne vaje letnikov 1889 in 1888. K dvemesečni orožni vaji bosta vpoklicana letnika 1889 in 1888. Letnik 1889 mora priti k vaji 26. t. m., letnik 1888 pa 30. t. m. Oni, ki se ne bodo pravočasno javili, bodo morali za kazen več časa služiti kot se je to zgodilo pri zadnjem vpoklicu. V interesu vsacega posameznika je, da se pravočasno javi. Natančneje povedo lepaki.

Filatelistični klub za Slovenijo v Ljubljani se je ustanovil. Gospodje in gospe, ki želijo pristopiti k temu klubu, kateri jim nudi priliko, si pridobiti po ceni pismene znamke, naj izvolijo svoj pristop pismeno prijaviti t. č. tajniku Miroslavu Černe v Ljubljani, Gruberjevo nabrežje 16. Vsak član kluba je obenem tudi član hrvatskega filatelističnega društva ter dobiva kot strokovni list „Jugoslovanskega filatelista“. — Odbor.

Izgubil je nekdo 2. julija od Bršlina do Mirne peči usnjato denarnico. V njej je bilo nad 500 kron denarja, 2 prstana, 6 ventil. cevic. Pošten najditelj naj odda proti nagradi na upravništvo Dol. Novic.

Raznotero.

Pivo je znano od pamtiveka. Vsaj Kitajci ga poznajo že nekaj tisočletij. Egipčani so ga imenovali po mestu Pelosia, ki je stalo blizu današnjega Sueza, pelosijsko pijačo. Tračanje, ki so prebivali blizu Carigrada in prebivalci severne Male Azije so pili pivo. Židje so poznali dve vrsti piva, svetlo — lažje po imenu Zhitoum in temnorjavo — težko, ki so mu rekli Karin. Aristoteles opisuje pivo in opilost ter njene posledice na čistost duha. Kakor piše Tacit, je bilo pivo starih Germanov pijača. Strabo pripoveduje, da se je mnogo piva popilo v južni Belgiji in na Flanderskem. Piva torej ni iznašel brabantski vojvoda Jan I., ki je znan pod imenom Gambrinus; — ampak njegova zasluga je, da je pivo za njegove vlade postalo bolj popularno.

Pasja pojedina. Grof Morny, polubrat Napoleona III, je bil eden najelegantnejših kavalirjev pariškega dvora. Ravno radi tega ga je poročila grofica Somojlova, znana vsled svojega zanimanja za godbo in za pse. Nekega dne je priredila pasji bal. Glavna točka je bil nastop njenih lastnih šestih psov, imenovanih po kralju Karolu. Vsak povabljeni pes je imel pravico, da pripelje svojega lastnika s seboj. Psi so imeli svečano pojedino; olepšali so jim zabavo s končnim balom onih četveronožcev, ki so bili nalašč za to dresirani. — Naenkrat nastane velika rabuka. Grofica Somojlova zakriči in plane nad velikansko dogo, ki je bila ravnokar zadavila enega njenih krasnih šesterih psov. S tem je bil pasji bal končan.

Nalezljiva bolezen. Ponarejalci denarja so se že pojavljali v starih časih. Tako se je že v letu 1529. dognalo v Kutni gori, da je tam klobučarica Ana plačala s ponarejenim denarjem in po njeni izpovedi so prijeli v Kolinu moža, od katerega je bila dobila denar, kakor je trdila. V letu 1514. si je ustanovil svojo denarno kovačnico v Kutni gori Jurij Nedvedek, krznar, s svojim tastom in leta 1546. se je zagovarjal iz enake obtožbe suknostrižec David ter za njim cela vrsta drugih sleparjev. Seveda v Kutni gori je bila to lahka reč. Bilo si je treba nabaviti v zloglasni kovačnici napravljene pesmice, pa je šlo. Iz vsega tega je videti, da je sleparstvo zmeraj cvetelo, ker je bila želja, priti do blagostanja, zmeraj nalezljiva bolezen.

Konec sveta. O koncu sveta je v Bukovini razširjena pravljica, ki je danes skoraj resnična. — Ko se nekoč približa konec sveta, bo na zemlji najprej več krvavih vojsk, lakota in cęli oblaki kobilic. Pod nebom bodo letali ptiči z železnim kljunom in bodo izkljuvali oči vsem živim, orjaški zmaj bo izpil vso vodo iz rek ter popasel loke in gozde. Zemlja bo gorela do sedem čevljev globoko, na kar bo nastal vihar, ki napravi tri griče ob dolini Jozafat. Potem še-le pride Kristus, in na onih gričih bo poslednja sodba. Ko bo izrečena razsodba, bo sveta Mati božja trdno spala, da bi nje vroče prošnje ne bile v oviro večni pravici.

Gospodarstvo.

Sejmi v Kandiji. Odslej se bodo zopet redno izvrševali mesečni sejmovi v Kandiji pri Novem mestu vsak četrtek po 15. vsacega meseca. — Županstvo Šmihel-Stopiče, dne 3. julija 1919. Župan: Zurc.

Razglas. V smislu § 1., odst. 3., naredbe ministrstva za prehrano z dne 7. marca 1919, št. A 2084, določile so se najvišje cene za prodajo svežega mesa v občini Novo mesto od dne 12. julija 1919 nadalje, kakor sledi:

1) Za goveje meso prednje 1 kg K 8·—
2) Za goveje meso zadnje 1 kg K 10·—
3) Telečje meso . . . 1 kg K 8·—
4) Svinjsko meso . . . 1 kg K 12·—

Priklade sme biti največ 20%. Stranke se opozarjajo, do vsak prestopek takoj naznanijo pri mestnem županstvu.

Živinski semnji na Dolenjskem bodo: 25. julija v Veliki Loki, 28. julija v Lukovku in Toplicah in vsak pondeljek prašičji semenj v Novem mestu.

Cena pivu. Na naše poročilo v 25. številki smo prejeli iz Metlike čestitko, da smo Novomeščani še srečni, ker pijemo pivo še po ceni, med tem, ko stane v Metliki vrč 2 K, liter pa 4 krone. Karlovško pivo pa stane vrč 2 K 20 v, ali liter 4 K 40 v. Pa, da bi bilo pivo! In seveda tudi brez ledu in z generalno porto! — Torej novomeški pivopivci: le potolažite se! Sicer bomo vsi pili še dražje pivo, če bo cena materijalu, delavcem in carini le še rastla višje.

Gospodinjski tečaji po deželi. Poverjeništvo za kmetijstvo namerava prirediti več gospodinjskih tečajev po deželi, ki se imajo pričeti jeseni in trajati po 10 tednov. Za take tečaje lahko prosijo županstva, župni uradi, kmetijske podružnice in druga društva ali pa posebni, v ta namen sestavljeni odbori. V gospodinjski tečaj se bo sprejelo 12 do 16 udeleženk. Stroške za prehrano (kosilo) morajo nositi učenke, stroške za učiteljico in učne pripomočke prevzame poverjeništvo za kmetijstvo, potrebne prostore s pritiklinami za tečaj in za dve učiteljici, kakor tudi potrebno kurivo pa mora preskrbeti dotično županstvo, društvo oziroma odbor. Imenovani interesenti, ki želijo, da se priredi v njih kraju letošnjo jesen gospodinjski tečaj, naj se čimpreje obrnejo na poverjeništvo za kmetijstvo deželne vlade za Slovenijo v Ljubljani, kjer se dobe vsa nadaljna pojasnila.

Pošljite darove za slepe vojake!

Društveni vestnik.

Zadruga rokodelskih in sorodnih obrtov za sodni okraj Novo mesto je sklenila pri odborovi seji, katera se je vršila dne 14. junija 1919 ob 20. uri, sledeče: Uradne ure zadruge so ob nedeljah od 9. do 11. ure v lastnem lokalu Narodni dom, pritličje, levo. Ker je veliko mojstrov brez obrtnih listov in izvršujejo obrt, se jih pozivlja, da se takoj pri zgoraj omenjeni zadrugi prijavijo. Ravno tako naj prijavijo mojstri dotičnike, kateri izvršujejo kjerkoli in kakšno obrt brez usposobljenosti in učnega spričevala, da se napravi enkrat red pri obrtih. Posebno se opozarja na šivilje, v vednost naj bode tudi mojstrom, kateri še niso vplačali pristopnine, vpisnine in osvobodnine zase ali za učence, da v teku 14 dnij dolg poravnajo, sicer se jih bo v vseh teh gori navedenih stvareh potom oblasti zasledovalo. Pomočniške preizkušnje se vršijo v mesecu juliju; naj se vsi, kateri imajo preizkušnjo vsposobljenosti dokazati, prijavijo ob uradnih urah v zadrugi. Ravno tako se morajo odslej zanaprej vsi pomočniki z delavskimi knjižicami pri omenjeni zadrugi prijaviti in odjaviti. — Novo mesto, 17. junija 1919.

Načelnik: Franc Blažon.

Dve molzni, sanski kozi
sta na prodaj v Kandiji št. 15.

Doneski k vremenoslovju Bele Krajine.

(23) J. Šašelj.

VI. Kakšno vreme smo imeli v Beli Krajini, zlasti v adleški župniji, v zadnjih 10 letih v posameznih mesecih.

Meseca julija smo imeli silno vročino in strašno sušo, kakršne niso pomnili najstarejši ljudje, stari čez 80 let, in to ob času, ko rabi rastlinstvo — v juniju in juliju — največ vlage za uspešno rast. Da tudi v tem mesecu ni deževalo, je bila kriva zopet burja, ki je držala že nekaj mesecev. Včasih pa je vlekel tudi silen veter, ki je hotel vse prevrniti, ki je pa še bolj izsušal zemljo. Imeli smo navadno tudi silno vročino. Tako je kazal toplomer naprimer 1. opoldne v senci 28 C, a 3. pa na solncu celo 55 C. Vsled hude vročine se je po župniškem vrtu trava že prve dni julija močno posušila, da je bila zemlja kar gola, na več mestih pa tudi razpokana. Tudi strni so bile vsled vročine preje dozorele, in nekateri so želi rž in šenico že prvi teden julija. 11. je imela Kulpa 28 C topline. Najhujšo vročino smo imeli 10. popoldne, ko je kazal toplomer ob 4. 33·5 C. Vsled strašne vročine in suše se je sušilo tudi že v začetku meseca nekatero drevje, sadno in drugo, ki se je kasneje tudi posušilo. Na Žežlju nad Vinico, kjer je zemlja bolj kamenita in bolj proti solncu, je bilo hrastje, kakor so pravili ljudje, skoraj vse suho in kakor požgano. Tudi po drugih hostah se je sušilo drevje, hrastje, bukve, gabri, breze, po vrtih pa sadno drevje. Tudi stelja (praprot) je bila po nekodi že v tem mesecu čisto zrela in suha, kakor v jeseni. 15. je dal pisec tega sestavka na župniškem vrtu tudi grabiti listje izpod sadnega drevja, katero se je sušilo in odpadalo, kakor v jeseni. Vsled strašne suše in vetrov je kazala tudi skoraj vsa letina prav slabo, nekateri pridelki pa so bili že uničeni, posebno fižol, ki so ga uničevali tudi že črvi, deloma pa tudi krompir, ki so ga tudi črvi uničevali, in pa turšica, ki so je uničevale pa tudi še uši. Posušili so se bili tudi vsi kali in skoraj vsi vodnjaki po župniji, usahnilo je pa tudi nekaj studencev. Ljudem je bilo zopet prav hudo za vodo, katero so morali zopet voziti iz Kulpe, pa ne samo bližnji, ampak tudi dalnji iz Bednja, Pribinec in Tribuč, zadnji iz Desinca. Že 9. julija je rekla neka oseba iz Bednja župniku: „Včeraj je pri nas živina po hlevih mukala in tulila, ker nima ne paše, ne vode, mi v hiši smo se pa plakali.“ Tudi paše namreč ni bilo skoraj nič. Po vrtih je bilo kakor zgorelo, ker ni bila trava po prvi košnji nič pognala. Ljudje so vozili zopet skoraj po noči in po dnevu mimo župnišča vodo iz Kulpe. Vsled preobilne suše so odpadale tudi slive, skoraj edini sad, ki je bil obrodil to leto, in so bile večinoma tudi prav polne, razun v Tribučah, kjer so bile pozeble, da je bilo pod drevjem vse višnjevo, nekatere so se bile pa prisušile na drevju. Razun sliv so odpadali močno tudi orehi, koder niso bili pozebli. Hudo je bilo ljudem tudi že v tem mesecu za hrano, ker niso imeli, razun strni, skoraj kaj kuhati, posebno tisti, katerim so bile pošle stare zaloge. Ni bilo ne fižola, ne krompirja, ne zelja. Po zelenjadnih vrtih je bilo tudi vse suho, ker ni moglo nič rasti. Prav hudo je bilo tudi ženskam, ker niso imele kaj brati in kuhati svinjam. Obirale so zopet trtno perje, pa tudi leskovino, bezgovino, listje od črešenj in lip, brale so koprive, osat in plevel, kar so mogle dobiti. Vsled silne suše so tudi mladi prasci, ki so bili v spomladi silno dragi, močno padli v ceni, ker jim ni bilo kaj polagati. V drugi polovici meseca je sicer nekolikokrat deževalo, toda večinoma le prav malo, toliko da se je letina nekoliko osvežila in da se je zmočil prah po cestah, izdatnega dežja pa nismo bili dobili že čez 3 mesece. Šele 21. je bil dež nekoliko namočil, da so mogli ljudje za silo orati, prišli so pa vendarle do suhega pri oranju. Šele ta dan in naslednji dan so sejali repo, več pa jih je sejalo tudi šele zdaj proso in ajdo, ker niso mogli preje. Nekateri so tudi zdaj šele sadili kumare, ker so se bile prve posušile in presajali presad. Ta strašna suša pa ni bila samo pri nas in po vsi Beli Krajini — in po nekodi še hujši, kakor pri nas, n. pr. na Preloki, v Gradaçu, Semiču — ampak tudi po drugih krajih in deželah, kakor po Hrvatskem, Ogrskem, Dalmaciji, sploh po južni Avstriji, kakor je bilo slišati, česar pa časopisi niso smeli poročati. Tudi po Gorenjskem, in posebno še v Ljubljani, kjer meseca junija ni neki 4 tedne padlo kaplje dežja, so imeli hudo sušo. Pisec tega sestavka je bil poslal sredi julija „Slovencu“ obširen opis vročine in suše v Beli Krajini, pa ga „Slovenec“ ni smel priobčiti, kakor mu je sporočilo uredništvo, ker ni dovolila vojaška cenzura, da ne bi bili izvedeli sovražniki Avstrije, kako slaba letina nam je pretila. 26. julija je bil pri nas bivši belokranjski poslanec g. Dermastia, da si je ogledal po naročilu dež. odbora, koliko škode je napravila suša. V tem mesecu smo imeli 5 procesij za dež, 4 k Mariji-Pomočnici v Dolenjce, in 1 iz Guščika v Tribuče. — Povprečne topline smo imeli v tem mesecu zjutraj ob 6. od 14 do 22·5 C, popoldne ob 3. pa po 18 do 32·5 C.

Naznanilo.

Podpisana uljudno naznanjata slavnemu občinstvu, da sta združila svoje obrti in s tem razširila skupno delavnico tako, da imata vedno v zalogi **najobilnejšo izber**

visokih in krušnih peči, štedilnikov in lončevine.

Otvorila sta tudi trgovino s porcelanom, kamenino in lončevino v Novem mestu na glavnem trgu št. 94, kjer se bodo tudi vsa naročila za pečarsko obrt sprejemala. — Potrudila se bodeta po možnosti zadovoljiti p. n. cenjene odjemalce s solidno ceno in trpežnim delom.

Klemenčič & Appe,
tvornica pečarskih in lončenih izdelkov v Novem mestu.

Kupi se malo posestvo
s hišo vred, ki naj bi stalo okoli 9000 K. Najraje bi se kupilo v bližini Št. Jerneja na Dolenjskem. Ponudbe na upravo Dol. Novic.

Od vojakov se je vrnil stavbeni in umetni ključavničar
Josip Šot v Novem mestu št. 52
ter bo svojo obrt zopet izvrševal točno in solidno. Priporočuje se občinstvu v nadaljna naročila.

Naznanilo.
Cenjenemu občinstvu naznanjam, da izvršujem popravila vseh vrst strojev brez izjeme. Delo je dobro in cene so primerne. Se vljudno priporočujem
Fr. BREŠAN,
Žabja vas št. 16 pri Novem mestu.

Dr. Josip Cholewa
se je vrnil in ordinira zopet ob delavnikih od 10. do 12. ure dopoldne in od 2. do 3. ure popoldne. Ob nedeljah in praznikih pa od 10. do 12. ure dopoldne, in sicer v hiši občinskega urada v Kandiji.

Več karbidnih svetilk
in nekaj karbida se dobi v Novem mestu hiš. št. 121, sv. Florijana trg.

Lepa, bela birmska obleka
bele nogavice in beli šolni za 10—12 letno deklico, na prodaj. Vse skupaj 100 kron. — Ogleda se pri g. Hladnikovi v Novem mestu do 31. t. m.

TESARSKA DELA
vsake vrste prevzame po zmernih cenah tesarski mojster, ki razpolaga s šestimi pomočniki
Anton ŽUŽEK, Karteljevo št. 6,
pošta Mirnapeč.

Zahvala.
Povodom smrti moje nepozabne, iskreno ljubljene sestre, gospe
Marije Antonije Marussig
vdove viš. carinskega uradnika
izrekam vsem, ki so nam stali ob strani za časa bolezni rajnice, zlasti prečast. vikarju, g. Al. Quagliji za tolažilne obiske, dalje vsem, ki so spremili pokojnico k zadnjemu počitku — svojo najiskrenejšo zahvalo.
Ulrika, vdova dr. Keršovanijeva.
Novo mesto, 10. julija 1919.

Tvrdka E. GUŠTIN v Metliki - dobavlja
poljedelske stroje
vseh vrst. — Zahtevajte cenik!

Laneno seme
kupim v vsaki množini. Vzorci z navedbo najnižje cene naj se pošljejo na naslov: Fran SKERLEP - Ježica pri Ljubljani.

Kupujem in prodajam
po dnevnih cenah: čreslo, laneno seme in vse poljske pridelke.
A. TONEJC - Novomesto št. 230.

Ajbiš
gomilice, zlati grmiček
(taužentrože)
in druga zdravilna zelišča, korenine in semena
kupi lekarna J. BERGMANN
Novo mesto.

Gumi za cepljenje trt
priporoča Ign. VOK, specialna trgovina šivalnih strojev in koles
Ljubljana, Sodna ulica št. 7.

Proda se:
par juncev za vožnjo, bika plemenjaka, ovna, kozo in nekaj volne na marofu Srebrniče, pol ure pešpota iz Kandije.

Kovaški učenec
14 do 16 let star, iz poštene hiše, se sprejme takoj v poduk pri Ivanu Florijančiču, kovaču na Slatenku pri Novem mestu h. št. 16.

Proda se:
dobro ohranjen gramofon s 13 obojestransko igrajočimi pločami, Singer šivalni stroj, kuhinjska mizica, malinček za kavo - nočna omarica, „Platen“ Neue Heilmetode (3 knjige), ženske bluze, moške srajce, obuvala v Malenškovi (prej Malijevi) hiši pri Božjem grobu - Kandija.

Prodam kozo
izvrstno mlekarico. - Marija Juršič, Kandija št. 12.

Izdajatelj in založnik J. Krajec nasl. Odgovorni urednik Urban Horvat. Tisk J. Krajec nasl.